

วิเคราะห์บทสวดมนต์แผ่เมตตาในคัมภีร์พุทธปรัชญาเถรวาท

พระครูปิยสารวิมล ปิยาจาโร (สนิท มีชำนาญ)

สาขาวิชาปรัชญา

ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาบทสวดมนต์แผ่เมตตาในคัมภีร์พุทธปรัชญาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาบทสวดมนต์ที่ใช้แผ่เมตตาในสังคมปัจจุบัน (๓) เพื่อศึกษาคุณค่าบทสวดมนต์แผ่เมตตาเชิงพุทธปรัชญาเถรวาท

ผลจากการศึกษาพบว่า

บทสวดมนต์ในคัมภีร์พุทธปรัชญาเถรวาทเกิดจากภิกษุจำพรรษาในป่า แต่เจอกับรุกขเทวดาผู้เป็นมิถิยาเทวทูต และบันดาลให้พระภิกษุที่อยู่ในที่นั้นเกิดความหวาดระแวงจึงตัดสินใจเดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พระองค์ก็ให้เดินทางกลับมาที่เดิมโดยให้แผ่เมตตา เป็นคาถาบทกรณียเมตตาสูตรที่มีความสำคัญของบทสวดมนต์แผ่เมตตา จากรุกขเทวดาที่มีมิถิยาเทวทูต เป็นผู้มีส่วนมาเทวทูตและทำให้จิตเมตตาต่อแลภิกษุผู้ปฏิบัติธรรมนั้น

จากการศึกษาบทสวดมนต์ที่แผ่เมตตาในสังคมปัจจุบันคือบทสวดมนต์ที่นิยมใช้สวดเพื่อแผ่ส่วนกุศล หรือแผ่เมตตาในปัจจุบันนั้นมี ๕ บท ได้แก่ ๑) สัพพปัตติทานคาถา ๒) ปัตติทานคาถา ๓) ปฏฐานฐปนคาถา ๔) อุททิสนาธิฐฐานคาถา ๕) กรณียเมตตาสูตรในปัจจุบันนี้นิยมนำมาสวดเพื่อแผ่ส่วนกุศล หรือแผ่เมตตากันหลังจากทำวัตร เข้าและเย็น บางครั้งฆราวาสก็นำไปใช้สวดเพื่ออุทิศส่วนบุญไปให้สัตว์ ตลอดทั้งผู้ที่มีชีวิตอยู่และไม่มีชีวิตอยู่ หลังจากการทำบุญ ทั้งในภพนี้ และภพภูมิอื่นๆ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อที่คนไทยมีเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง

จากการศึกษาคุณค่าบทสวดมนต์แผ่เมตตาเชิงพุทธปรัชญาเถรวาทการสวดมนต์แผ่เมตตาบทสัพพปัตติทานคาถา ปัตติทานคาถา ปฏฐานฐปนคาถา อุททิสนาธิฐฐานคาถา จะใช้สวดก็ต่อเมื่อทำบุญเสร็จแล้ว โดยทำพิธีกรรม (เพื่อแผ่ส่วนกุศลไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลาย) คือ เมื่ออนุโมทนาแล้วจึงเกิดผล และผลของการอนุโมนานั้น เป็นเมตตาที่ส่งผลให้การอธิษฐานสำเร็จผล และจะถูกเก็บบันทึกเอาไว้ด้วยอำนาจของจิต ส่วนบทสวดมนต์ บทกรณียเมตตาสูตร เป็นบทสวดที่มุ่งสวดแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ ก่อนจะปฏิบัติธรรม วิปัสสนากรรมฐาน เป็นบทสวดให้เหล่าสาวกใช้สวดก่อนบำเพ็ญบารมี

เพื่อบรรเทาความโหดร้าย คือ ความโกรธของเหล่าสัตว์ผู้มี มิจฉาทิฏฐิ อำนวยความสะดวกในการ แสวงหาอมตธรรม คือ นิพพาน และเหล่าสัตว์นั้นก็ได้อธิษฐานว่า การสั่งสมบุญนำ ความสุขมาให้ ดังนั้นการสวดมนต์แผ่เมตตาในคัมภีร์พุทธปรัชญาเถรวาท มีจุดมุ่งหมายคือปรารถนา ให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย รวมทั้งตนเอง พ้นจากทุกข์จากการพัฒนาตน ด้วยทาน ศีล และภาวนา

Abstract

This research aimed to (1) study Metta chantin Theravada Philosophy, (2) study Metta chant in the current society, and (3) study the value of Metta chantin Theravada Philosophy.

The results were found as follows :

Metta chant in Theravada Philosophy originally happened when a group of Buddhist monks stayed in the forest. They encountered the tree god with the wrong views. The tree god frightened the monks. So, monks went to see Lord of Buddha. They were given the Metta chant “Karaneeyamettasuta” and told to go back to the forest again. Because of the power of Metta chant “Karaneeyamettasuta”, The tree god with wrong view changed their behavior to be right viewed tree god. They took care of monks who practiced Dhamma in the forest.

According to a study of Metta (mercy) chant in the current society, it was found that there were five Metta chants. They were Suppattithanakhatha, Puttithanakhatha, Putthanathupanakhatha, Uttisanathisthanakhatha, and Karaneeyamettasuta. At present, the Metta chant was prayed in the morning and in the evening. Sometime, the laymen prayed the Metta chant to give merits to animals including those no matter they lived and died. This behavior reflected Thai people’s beliefs about mercy to all animals.

According to a study of Metta chant in Theravada philosophy, it was found that Suppattithanakhatha, Puttithanakhatha, Putthanathupanakhatha, Uttisanathisthanakhatha would be prayed after making merits in order to give merits to all animal. The merits would occur when the receivers agreed to receive by saying “Sathu”. Karaneeyamettasuta focused on praying to wish all animals happy and it would be prayed before starting Wipussankammathana in order to decrease the

anger of wrong viewed tree god so that they would facilitate monks for Dhamma practice leading to accumulation of merits as Lord of Buddha said “ Accumulation of merits bring happiness”. Thus, the Metta chant in Theravada Philosophy wished all animals including the prayer free from suffering with their development for giving, keeping precepts, and meditation.

๑ .ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาเกี่ยวกับคำสอนเรื่องเมตตาหรือความรักนั้น มีบุคคลบางคนเข้าใจผิดว่า การที่พระพุทธศาสนาสอนให้พิจารณาโทษของกามารมณ์เป็นการปฏิเสธความรัก บั่นทอนความสนุกสนานของสามัญชน ทำให้เกิดความสงสัยว่า เมตตาที่แท้จริงนั้นคืออะไร บุคคลบางคนมีเมตตาต่อตนเอง แต่ไม่มีเมตตา หรือปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น คอยขัดขวางหรือทำลายบุคคลอื่น ทำให้เขาผิดหวัง เมื่อไม่สมหวังก็จะทำให้เขาโกรธ มีปากเสียง ก่อการทะเลาะวิวาทกัน ผลสุดท้ายก็ฆ่าฟันกันเอง เช่น ลูกฆ่าพ่อแม่ ลูกจ้างฆ่านายจ้าง ภรรยาฆ่าสามี เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การแผ่เมตตา นั้นมีการเริ่มขึ้นมาจากความตั้งใจของผู้ที่ต้องการแผ่เมตตา และผู้ที่แผ่เมตตาก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่เจริญพรหมวิหารภาวนา และอัปมัญญาภาวนาด้วย แต่ในการแผ่เมตตาในทางพระพุทธศาสนานี้ได้ปรากฏเป็นบทสวดมนต์ เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลอยู่หลายบทในการทำวัตรเช้า และวัตรเย็นก็มีการสวดมนต์ประเภทการแผ่เมตตาเป็นองค์ประกอบด้วยเสมอ ดังนั้นบทสวดมนต์แผ่เมตตาจึงสมควรได้รับความสนใจในการศึกษาความเป็นมาถึงการแผ่เมตตา จากบทสวดมนต์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการแผ่เมตตาในคัมภีร์พุทธปรัชญาเถรวาท และวิเคราะห์เนื้อหาพุทธปรัชญาตลอดถึงคุณค่าเชิงพุทธปรัชญาเถรวาทของบทสวดมนต์แผ่เมตตาต่างๆ ที่ใช้อยู่ในสังคมปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างสติปัญญาตระหนักถึงคุณค่าของบทสวดมนต์แผ่เมตตาเชิงพุทธปรัชญาเถรวาท และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับบทสวดมนต์แผ่เมตตา ทำให้ทราบว่า เรื่องความรัก ความเมตตาที่ปรากฏในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นมีอยู่ ๒ ประการ คือ เมตตาแบบความรักแท้ ความรักแท้ เป็นความรักที่บริสุทธิ์ไม่เจือด้วยตัณหาหรือราคะ เป็นความรักที่ต้องการให้โดยไม่มีเงื่อนไขเป็นความรักที่ประกอบด้วยปัญญาและความรักเทียม คือ ความรักที่ไม่บริสุทธิ์เจือด้วยตัณหาราคะ เป็นความรักที่เกิดจากอารมณ์ความต้องการ มีเงื่อนไข ผันแปรเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาวิเคราะห์บทสวดมนต์แผ่เมตตาในคัมภีร์พุทธปรัชญาเถรวาท

๔. สรุปผล

ความเป็นมาและความหมายของบทสวดมนต์แม่เมตตา คือ เกิดจากภิกษุไปเดินป่าที่จำพรรษาในมาส แต่เจอรุกเทวดาทำให้พระภิกษุที่อยู่ในที่นั้นป่วยเป็นไข้ และเดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พระองค์ก็ให้เดินทางกลับมาที่เดิมโดยให้แม่เมตตา โดยเป็นคาถาบทเมตตาสูตร โดยความสำคัญของบทสวดมนต์แม่เมตตา คือ ทำให้แคล้วคลาดปลอดภัย ภูมิเจ้าที่เจ้าทางรักษาและทำให้จิตของผู้แม่เมตตามีใจบริสุทธิ์ ละความอิจฉาริษยา เป็นต้น ประเภทของบทสวดมนต์แม่เมตตามี ๒ ประเภท คือ

- ๑) แบบแม่เมตตาแบบเจาะจง
- ๒) แบบแม่เมตตาไม่เจาะจง

ลักษณะของบทสวดมนต์แม่เมตตามีอยู่หลายลักษณะด้วยกัน คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา วิธีการสวดมนต์บทแม่เมตตา มีอยู่หลายแบบด้วยกันดังที่กล่าวแล้วข้างต้น และอานิสงส์ของการสวดมนต์แม่เมตตา นอกจากจะทำให้เป็นที่รักของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายแล้ว ยังส่งผลช่วยในการบรรเทาวิบากกรรมที่ไม่ดีให้เบาบางลง และทำให้เจ้ากรรมนายเวรอโหสิกรรมให้กับเราได้ง่ายขึ้น ทำให้ชีวิตประสบแต่สิ่งที่ดี เป็นทางมาแห่งโภคทรัพย์ ลาภยศทั้งหลาย คลาดแคล้วปลอดภัยจากอันตรายหรือสิ่งไม่ดีทั้งหลายรวมทั้งเป็นพรหมวิหารธรรมที่เป็นเครื่องอยู่ของจิตอันทำให้มีความสุขในปัจจุบัน

บทสวดมนต์ที่นิยมใช้สวดเพื่อแผ่ส่วนกุศล หรือแม่เมตตาในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นบทสวดมนต์เป็นภาษาบาลี ภาษาไทย และความสอดคล้องในทางเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการแผ่เมตตา ได้แก่

๑) สัพพปัตติทานคาถา	๒) ปัตติทานคาถา
๓) ปฎิฐานฐปนคาถา	๔) อุททิสนาธิฐฐานคาถา
๕) กรณียเมตตาสูตร	

ในสมัยพุทธกาลยังไม่ปรากฏให้เห็นบทสวดมนต์เหล่านี้ ยกเว้น บทกรณียเมตตาสูตร ส่วนบทสวดมนต์เพื่อแม่เมตตา อื่นๆ นั้นมาจากพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ และ รัชกาลที่ ๔ ซึ่งในปัจจุบันนี้นิยมนำมาสวดเพื่อแผ่ส่วนกุศล หรือแม่เมตตาทั้งในหลังทำวัตรเช้าและเย็น หรือฆราวาสก็นำไปใช้สวดเพื่ออุทิศส่วนบุญ ส่วนกุศลไปให้สัตว์ ผู้ที่มีชีวิตอยู่และไม่มีชีวิตอยู่ ทั้งในภพนี้ และภพภูมิอื่นๆ ในทุกกำเนิด หลังจากการให้ทาน หรือการทำบุญด้วยการให้ทานเป็นพื้นฐาน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อที่คนไทยมีเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงโดยเฉพาะผู้มีพระคุณ เช่น บิดา มารดา ครู อาจารย์ เป็นต้น นอกจากนี้บทสวดมนต์แม่เมตตาต่างๆ ยังส่งผลให้ผู้แม่เมตตามีความสุข ความเจริญ ทั้งในทางโลกและในทางธรรม ซึ่งเป็นพุทธปรัชญาเถรวาทในการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา

การสวดมนต์แม่เมตตา บทสัพพปัตติทานคาถา ปัตติทานคาถา ปฎิฐานฐปนคาถา อุททิสนาธิฐฐานคาถา จะใช้สวดก็ต่อเมื่อ ทำบุญเสร็จแล้ว เพื่อแผ่ส่วนกุศลไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายในทุกชาติกำเนิด ทุกภูมิที่สถิต เป็นการให้ทาน โดย ทำพละ คือ เมื่ออนุโมทนาแล้ว จึงเกิดผล และผล

ของการอนุโมนานั้น เป็นเมตตาที่ส่งผลให้การอธิษฐานสำเร็จผล เพราะเหตุแห่ง อวิชา จึงทำให้เหล่า สัตว์เวียนว่ายตายเกิด เมื่อทำบุญก็จะส่งผลในทางที่ดี และกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นการสั่งสมบุญ ไป จนกว่าจะบรรลุธรรมอันสูงสุด คือนิพพาน ด้วยการอธิษฐาน ตั้งจิตมุ่งมั่น และจิตนี้เอง มีอำนาจในการ สั่งสมกรรม เพราะจิตเป็นต้นเหตุ ให้มีการทำบาป ทำบุญ ทำทาน ทำอภิญญา ทำวิปัสสนากรรมฐาน กรรมทั้งหลายที่ได้กระทำลงไปแล้ว ไม่ว่าจะดีหรือชั่ว จะถูกเก็บบันทึกเอาไว้ด้วยอำนาจของจิต บท กรรมเมตตะสุตตะ เป็นบทสวดที่มุ่งสวดแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ ก่อนจะปฏิบัติธรรม วิปัสสนา กรรมฐาน เพื่อมรรคผล เป็นบทสวดให้เหล่าสาวกใช้สวด ก่อนวิปัสสนา เพื่อบรรเทาความโหดร้าย ของเหล่าสัตว์ผู้มีมีจณาภิภูจฺจึ เพื่อความสะดวกในการแสวงอมตธรรม คือ นิพพานดังนั้น การสวดมนต์ แผ่เมตตาในคัมภีร์พุทธปรัชญาเถรวาท มีจุดมุ่งหมายคือปรารถนาให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย รวมทั้งตนเอง พ้นจากทุกข์ จากการพัฒนาตน ด้วยทาน ศีล และภาวนา

ดังนั้นจึงสรุปการวิเคราะห์ ได้ว่า บทสวดมนต์แผ่เมตตาในคัมภีร์พุทธปรัชญาเถรวาท ต่างกันที่วัตถุประสงค์ของการสวดมนต์ แต่มีจุดมุ่งหมายคือปรารถนาให้สรรพสัตว์ทั้งหลายรวมทั้ง ตนเอง พ้นจากทุกข์ และมีคุณค่าในทางพุทธปรัชญาเถรวาท คือ บุญสิกขา ได้แก่ การพัฒนาตน ด้วย ทาน ศีล และภาวนา ในการสั่งสมกุศลกรรม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย – บาลี

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี ๒๕๐๐**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๕.

_____. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

ธนิต อยู่โพธิ์. **อนุภาพพระปริตร.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๗.

พันเอกปิ่น มุกขนันต์. **บันทึกธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา. ๒๕๒๖.

พระครูอรุณธรรมรังษี (เอี่ยม สิริวณโณ). **มนต์พิธี โดยพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ ๔.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสมัย, ๒๕๔๔.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๑.

พระพุทธโฆสะ. **พระวิสุทธิมคค์.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ภูมิพล ภิภุ. ๒๕๒๑.

พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารี). **ตำนานสวดมนต์.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลียงเชียง.

๒๕๑๓.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **อนุภาพพระปริตร.** กรุงเทพมหานคร :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ.** พิมพ์ครั้งที่ ๗.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **เรื่องเหนือสามัญวิสัยอิทธิปาฏิหาริย์เทวดา.** กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์ธรรมดา. ๒๕๔๘.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **ก้าวไปในบุญ.** กรุงเทพมหานคร : ธรรมอินเทรนด์. ๒๕๕๔.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ ฉบับคำจำกัด.**

พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม. ๒๕๕๑.

_____. **ทำอย่างไรจึงจะหายโกรธ.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิกจำกัด.

๒๕๓๗.

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. **ชุมนุมพระบรมราชาธิบายในพระบาทสมเด็จพระ**

พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาค ๒ หมวดพระราชประเพณีไทย. พระนคร :

โรงพิมพ์พระจันทร์. ๒๔๗๓.

พระมหาสุนทร สุนทรธมโม. **ชุมนุมนิทานชาดก.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อำนวยการ. ๒๕๔๐.

พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ). **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในอินเดีย.**

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๔.

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). **อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวกวาท.** ม.ปท. ม.ป.ป.

พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. **ศาสนาสากล เล่ม ๓.** พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : ลูก ส. ธรรมภักดี.

๒๕๑๘.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. **ประวัติศาสตร์ไทย หน่วยที่ ๑-๗.** กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๔๗.

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย.**

กรุงเทพมหานคร : แสงดาว. ๒๕๔๖.

วศิน อินทสระ. **สาระสำคัญแห่งวิสุทธิมรรค.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : บรรณาการ.

๒๕๒๑.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). **รวมธรรมมะ.** กรุงเทพมหานคร :

อมรินทร์การพิมพ์. ๒๕๒๗.

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). **ความสุขหาได้ไม่ยาก.** พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร :

มหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๓๓.

สมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. **ตำนานพระปิตริ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรือง. ๒๕๑๔.

สำรวจ นักการเขียน. **ธรรมะจากเจ็ดตำนาน สิบสองตำนานและคาถาพาหุง.**

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๖.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

พระมหาชลทิช จันท์หอม. “การศึกษาวิเคราะห์พิธีสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อของนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล”.

วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามนุษย์ศาสตร์.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๔๓.

พระมหาบุญเรือน ปภังโก (พิลาพันธ์). “การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเมตตาใน

พุทธปรัชญาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

ณัฐรัตน์ ผาทา. “การศึกษาวิเคราะห์บทสวดมนต์พุทธอัญชวยมงคลคาถา (คาถาพาหุง)”.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ไพรินทร์ ณ วันนา. “การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในคำพร่า่านนา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๓.

(๓) สื่อออนไลน์ :

พระราชสุทธินิพนธ์มงคล. กฎแห่งกรรมเล่ม ๑๓ เรื่อง สุจริตธรรมเหตุแห่งความสุขที่แท้จริง.

อ้างใน <http://www.jarun.org/v5/th/lrule13p0303.html>. [๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๕].

พระมหาสุนทร สุนทรธมโม (เสนาชุย). หนังสือนิทานชาดก เล่มที่ ๒. อ้างใน

<http://www.dhammadharm.org/chadoknt/chadoknt50.php>. [๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๕].

คู่มือทำวัตรกรรมฐานของ สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรมหาเถรเจ้า (หลวงปู่สุก ไก่เถื่อน)

http://www.baanjommyut.com/library/2552/prayer_guide.html,

[๓ สิงหาคม ๒๕๕๕].

หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ. อ้างใน <http://variety.teenee.com/saladharm/20435.html>.

[๕ สิงหาคม ๒๕๕๕].

ญาณวชิระ. ลูกผู้ชายต้องบวช. อ้างใน [http://www.jariyatam.com/night-chanting-/245-2009-](http://www.jariyatam.com/night-chanting-/245-2009-07-02-06-48-53)

[07-02-06-48-53](http://www.jariyatam.com/night-chanting-/245-2009-07-02-06-48-53). [๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕].

อยู่อย่างไรในสังคมปัจจุบัน.

อ้างใน [http://writer.dek-d.com/dek-d/writer/view.](http://writer.dek-d.com/dek-d/writer/view.php?id=440613)

[php?id=440613](http://writer.dek-d.com/dek-d/writer/view.php?id=440613). [๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๕].

พระมหาบัว ญาณสมปนโน. ชีวิตประวัติของหลวงปู่ขาว กรุงเทพมหานคร : สัมพันธ์พาณิชย์.

สุรีพันธุ์ มณีวัต. จันทสโรบูชา. กรุงเทพฯ : ป. สัมพันธ์พาณิชย์. อ้างใน

http://kuakiddeedee.blogspot.com/2010/09/blog-post_19.html.

[๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕].